

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 7.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издави за време бављења позоришне друштине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПОЗОРНИЦА КАО МОРАЛНА УСТАНОВА.

(Свршетак.)

Исто тако дала би се — кад би то разумева-
ле поглавнице и старатељи државни — са
позорнице исправити народна мишљења о влади
и владару. Законодавна моћ говорила би овде
туђим симболима поданику, одговарала би на
његове тужбе, пре него што би се и чуле и
подмитила би његову манију за сумњичењем и
то све неосетно. Чак и радниост и дух прона-
лазачки могли би и пред позорницом упалити,
кад би песници за вредно налазили, да родо-
љуби буду, и кад би се држава спустила хтела,
да их саслуша.

Свакојачко не могу ћутке прећи овде ни ве-
лики утпв, који би добро уређена позорница
на дух народа имала. Националним духом јед-
ног народа зовем ја ону сличност и подударање
мишљења и наклоности код предмета, о којима
други који народ друкчије мисли и осећа. Само
је позорница у стању да изведе у великом
степену то подударање, јер она пролази кроз
васколику област човечанског знања. Она исцр-
пава све ситуације живота и светли у све за-
кутке срца човечија, јер она спаја све сталеже
и класе, а њен пут разуму и срцу најутрвенјији
је. Кад би у свима нашим комађима један
главни дух владао, кад би се сви наши пе-
сници међу собом сложили и чврст савез у ту
цељ склопити хтели — кад би строг избор-
руководно њихове радове, кад би се одали
само на цртање предмета из народа — једном
речју, кад би доживили, да имамо своју народну
позорницу, ми бисмо народ били. Шта је то тако
јачко везивало Грчку? Шта је то привлачило
тако силно позорници? Ништа друго, него па-
тријотска садржина представа, грчки дух, ве-
лики надвладајући интерес државе, бољегачо-
вечанства, којим представе дисаху.

Још једну заслугу имаде позорница, —
заслугу, коју ја сада тим радије износим, што
држим, да је парница са њезиним гонцима
већ и онако добивена. Што смо предузимали
досада да докажемо, да она битно дејствује на
морал и просвећивање — то беше сумњиво,
али су чак и њезини непријатељи признали, да
позорници припада прво место између свега,
што се за луксус измислило и што је намењено
друштвеном уживању. Али што она овде
чипи, то је важније, него што би човек и мо-
гао веровати.

Човечија природа не подноси да непре-
кидно и вечито капи на послу, чулне дражи
престају, кад се задовоље. Човек, претоварен
животињским уживањем, заморен дугим напором,
мучен вечитим нагоном за делатношћу, зажели
се бољих, одабранијих уживања, или јурне
разуздано у дивља расејављња, који му над
ускоравају, а мир у друштву разоравају. Ба-
хантска уживања, убитачна игра, хипаду по-
мама, које леновање измишља, морају наступити,
ако законодавац не буде умео да управља тим
нагињањем народа. Радену човеку грози поги-
бао, да ће га за живот, који он држави тако
веледушно жртвује, спасти несретна зловоља
(Spleen) — научењаку, да ће пасти до пот-
мула цепидлаке — а светини, да ће се пожи-
вотити. Позорница је установа, где се удру-
жује уживање са поуком, одмарање са напором,
разнода са образовањем, где се ниједна снага
душевна не напреже на штету друге, где се
ниједно уживање не ужива на рачун целине.
Кад нам срце сподадне јад, када нам мрзовоља
загорчава часове, кад смо сами, кад нам је
већ додигао свет и рад, кад нам хипаду терета
душу притискују и кад као да хоће наша

раздражљивост да отупи под радом за свакадашњи хлеб, тад' нас дочекује позорница — те у том уметничком свету одсањамо јаву постанемо опет своји, осећање нам се разбуди, спасоносне страсти продремају успавану нам природу и погоне нам крв бржим током. Ко је несретан, тај оплаче с туђим болом и свој, а ко је сретан, тај се мало тргне, а ко сигуран, забрине се. Осетљиви мекушац, добије мушку чврстоћу, а сурови нечовек почиње ту први пут тек да осећа. Па онда најпосле — какав тријумф за тебе, природо! — толико пута гажена и опет толико пута ускрела природо! —

Кад људи из свих кругова, зона и сталежа одбаце све окове успљености и моде, истргну се домањају судбине па се збрате једном свеопитом симпатијом, претворе се у једно племе, забораве на саме себе и на свет, те се приближују своје небесноме пореклу. Сваки појединац, ужива у уживању свију, тако појачано и полешано уживање враћа се из стопне очију њему, а његове груди имају места само за један осећај, а то је: да је човек.*

* Ту је расправу читао Шилер 1784. у Манхјиму у јавној седници електорске немачке задруге.

И С Т И Ж И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Разбојници“ од Фр. Шилера, у преводу Ж' Шокорца и М. Вујића прешли су не знам по који пут преко наше позорнице у Н. Саду и на св. Јована ове године. Баш ове недеље доноси нам „Позориште“ и лепи чланак Шилеров „Позорница као морална установа“ којом се класично износи и доказује важност позорнице у моралном погледу. Добро би било, да се што више пише и говори народу о тој теми, да му се каже, да српске културе не може бити и без српске уметности, те да је крајње време да се достојно једног народа побринемо за ту вредну и милу нашу установу.

Стари комад, а нова реприза па опет пуно позориште! узрок томе ће бити класичност песника, љубав нашег грађанства према позоришту па и то што су две главне улоге додељене биле новим представљачима.

Фрању је представљао г. Николић, а Карла г. Стојковић. Игра г. Николића је сваке хвале вредна, удубио се у своју улогу и проучио подмуклог гадног зликовца Фрању у свима моментима грешног му делања и приказао га и маском и гестом и гласом баш како треба. Или га гледали како притворно клевета брата код оца, или кад се радује тријумфу своје, господарству над имањем и Амалији, или кад га савест почиње гристи: увек је био добар, па добар. Нарочито га морамо изнети у последњој му сцени, где је показао ремек.

Стојковићев Карло био је, такође, добар.

Његова статура, његов глас и глумачки таленат учинили су своје. Само гестикација као да не беше сасвим слободна, природна. Лукић је старог Мора изврсно приказао, па и остали су добро своје мање и веће улоге одиграли. Херман (Марковић), а особито Данило (Филиповић) беху добри. Најпосле да и Амалији (Бакаловићка) признамо врло добру игру, којој се од ње увек и надамо, па смо са својим рефератом готови.

М.

КР. СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Репертоар.) У кр. српском народном позоришту у Београду одређен је био овај репертоар:

Суботу 6 јануара: Дневна представа: **Перишонов пут**, шаљива игра у четири чина, написао Е. Лабиш, превео с француског А. Николић. — Вечерња представа: **Добрила и Миленко**, трагедија у пет чинова, написао М. Бан.

Недеља 7 јануара: Дневна представа: **Валцир и чизмар**, позоришна игра у три чина, с певањем, написао Сигети, превео и прерадио Ј. Ђорђевић. — Вечерња представа: **Роже Ларок**, драма у пет чинова, написали Жил Мари и Жорж Гризје, превео с француског Д. Л. Ђокић.

Уторак 9 јануара: **Море без призорја**, драма у три чина, написао Хосе Ечегарај, превео са шпанског Х. С. Давичо.

Четвртак 11 јануара: **Присни пријатељи**, комедија у четири чина, написао В. Сарду, превео с француског М. И. Стојаковић.

Субота. 13 јануара: **Мачем**, драма у пет чинова и осам слика, написао Жан Ришпен, превео с француског Душан Л. Ђокић. (*Нов комад.*)

Недеља 14 јануара: Дневна представа: **Два цванцика**, шала у четири чина, написао М. Ђ. Глишић. — Вечерња представа: **Мачем**.

По добивеном обавештају, јављамо накнадно, да је и Веља М. Миљковић, члан кр. српског народног позоришта у Београду, почастиован био позивом на представу Коклена млађег у српском кр. двору.

ПОЗОРИШТЕ.

(**Позориште у Америци.**) Све је огромно, прекомерно, колосално у Америци, и та претераност, која се види у веома многим стварима, допрла је и на уметничко поље. Позоришно друштво за оперу, Абеј и Гро, служи томе за пример. Оно је састављено из три стотине освача и музиканата, све самих професора, а међу једнима и другима има их највећих савремених уметника. Буџет тог позоришног друштва износи један милион франка месечно. У последње време друштво је зарадило у Бостону 700.000 франака за две недеље дана. У Чикагу и Њујорку зарађивало је по пола милиона недељно. Оркестар стоји 100.000 франака месечно, а зборови стају 35.000. франака. Од неколико година друштво то напустило је са свим немачке опере, те пева само талијанске и француске.

СИТНИЦЕ.

(**Данашња деца.**) Госпођа Макра, кад год би путовала, увек би говорила, да њезин синчић Никица има мање од седам година, да би платила само половину билете.

То је тако подуже трајало и све је добро испадало, док је неки дан не запита благајник на станици:

— Колико година има ваше дете?

Мали Никица, који је иначе веома ваљан дечко и вазда готов на одговор, претече матер:

— Седам на жељезници, а четрнаест година код куће.

(**Погодила.**) Сирома Перица има ту махну да муца кад говори.

Пре неки дан ушао у продавницу дувана. За тезгом служи лепа девојка.

Наш Перица, који има веома меко срце, видећи ту леу девојку, збуни се.

Ушао био човек да купи цигаре, што се зову „трабукос“, и поче:

— Госпођице, молим за једну тра... тра... тра...

— Шта желите? — запита га лепа дуваниница.

— Тра... тра... тра... — настави Перица, на поцрвени као рак од забуне.

— А, сад разумем, — узвикну лепа и паметна дуваниница. — Ви сте погрешили. Овде се не продају свираљке Изволите у овај дућан баш до нас.

(**Одмор.**) Нека болесна глумица, позната са своје „благоглагољивости“, рече своме лекару:

— Ама, драги докторе, ви се шалите, али ја вам ипак кажем, да сам веома болесна. Ви само велите, да се одмарам, а висте ни загледали како ми изгледа језик!

— Није нужно, да га видим, — одговори доктор. — И ваш језик такођер потребује одмора.

(**Одмара се.**) Муж и жена инате се већ читав сат, ко од њих има право

На један пут жена ућута.

— Ти, ћутиш; дакле признајеш да ја имам право? — повиче муж, а чието му расте перје.

— Не, него се одмарам, — одговори жена.

(**Насео.**) Наш некакав глумац, долазећи кући са представе, нађе у својој соби човека, који је таракао по орману.

— Е, баш си насео! — рече му глумац.

— Ти по ноћи тражиш нешто, што ја ни у по дана не могу да нађем.

(**Чудноват оглас.**) У некаквим немачким новинама изишао је овај одиста оригинални оглас: „Један млад човек, који је намеран да се жени, тражи неког искреног човека, који би га навео, да одустане од те намере.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Недељни ред представа.)

У уторак 16. (28.) јануара први пут: „**Булинаруви**“. Комедија — водвиљ у 3 чина, написали Морис Ордоно, Албен Валабрег и Аври Керул, превела с француског Станка Ђ. Глишићева.

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

12. Представа.

У ДУЊЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ.

У претплати 5.

У Новоме Саду, у суботу 13. (25.) јануара 1896.

ПО ДРУГИ ПУТ:

ЗА КРУНУ.

Драма у 5 чинова, написао Франсоа Копе, превео с француског Душан Л. Ђокић
Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Стеван, владика и краљ једне балканске државе	— — — — —	Душановић.
Кнез Михаило Бранкомир	— — — — —	Лукић.
Константин, његов син	— — — — —	Г. Стојковић.
Ибрахим-ефендија, тајни посланик султана	Мухамеда П., прерушен у певача	
под пменом „Бенко“	— — — — —	Стефановић.
Урош, старац, војник	— — — — —	Николић.
Лазар, војник	— — — — —	Тодосић.
Турчин, заробљеник	— — — — —	Поповић.
Стражар	— — — — —	Илић.
Козар	— — — — —	Бакаловић.
Официр	— — — — —	Бајин.
Васпида, жена кнеза Михаила	— — — — —	С. Бакаловићка.
Ана, кћи Урошева	— — — — —	Љ. Душановићка.
Милица, робинја	— — — — —	М. Марковићка.
Софија, дворкиња	— — — — —	Д. Туцаковићева.
Алексије, паж	— — — — —	Д. Веспијева.

Великани. Племићи. Заробљени Турци. Војници. Стражари. Грађани (људи, жене и деца).
Догађа се у једној балканској држави при крају 15. века.

Г. М. Стојковић у улози Константина као гост.

У уторак 16. (28.) јануара први пут: „Булинаруви“. Комедија у 3 чина, написали
Морис Ордоно, Албен Валабрег и Анри Керуд, превела Станка Ђ. Глишићева.

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9—12 пре подне, и од 3—5 сахата
после подне, и после на касн.

Почетак тачно у 7, свршетак у 10 сахата.